

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	HIST203 Türk Xalqları Tarixi-2, 6 AKTS
	Departament	Tarix və Arxeologiya departamenti
	Program (bakalavr, magistr)	Bakalavr
	Tədris semestri	2022/23ci tədris ilinin yaz semestri
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	Ph.D. Telman Nüsrətəoğlu Quliyev
	E-mail:	telman.guliyev@khazar.org
	Telefon:	
	Mühazirə otağı/Cədvəl	
	Məsləhət saatları	Müəllimin təyin etdiyi vaxtda
Prerekvizitlər	Türk Xalqları Tarixi-1	
Tədris dili	Azərbaycan dili	
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi	
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	<p>Əsas ədəbiyyat:</p> <ol style="list-style-type: none"> Zəki Vəlidi Toqan, Ümumi Türk Tarihine Giriş, İstanbul, Enderun Kitabevi, 1997 İlber Ortaylı, Türklerin Tarihi, İstanbul, 2015 Jean-Paul Roux, Türklerin Tarihi, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2010 Ramin Qurbanov. Türk xalqlarının tarixi. II hissə, Bakı, 2011. Sina Akşin, Kısa Türkiye Tarihi, İstanbul, 2017(pdf) Mais Əmrəhov, Pərviz Səfərov. Türk xalqlarının tarixi (qədim dövrdən müasir dövr daxil olmaqla), Dərslik, Bakı, 2017. Stanford J. Shaw, Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye, İstanbul, 2008 İlber Ortaylı, İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı, İstanbul, 2015. <p>Əlavə ədəbiyyat</p> <ol style="list-style-type: none"> Bernard Lewis, Modern Türkiye'nin Doğuşu Kürşat Yıldırım, Doğu Türkistanın Tarihi Coğrafyası (pdf). Doğu Türkistan ve Uygur Türkleri: Dünü, Bugünü ve Yarını.(pdf) Rauf Orbay, Cehennem Değirmeni I-II. 	
Kursun vebsaytı	www.azerbaijan.az www.aztarix.azeriblog.com www.azerbaycanli.org	
Kursun təsviri və məqsədləri	<p>Türk Xalqları Tarixi-1 dərsinin davamı olan Türk Xalqları Tarixi-2 dərsində; tədris programında Osmanlı dövlətinin dağılma dövrü, dağılmanın səbəbləri, daxili və xarici siyasi proseslər, imperiyanın tərkibindəki xalqların həyat tərzi, böyük dövlətlərin Osmanlılar üzərindəki politikaları və dağıtma planları, Osmanlıdakı muasirləşmə və islahat təşəbbüsleri, Osmanlı dövlətinin son dövrlərində ortaya çıxmış ideologiyalar, siyasi təşəbbüsler, cəmiyyətlər və partiyalar, Qurtuluş savaşı və Türkiye cumhuriyətinin quruluşu prosesi, Türkiye tarixi, Qafqaz, Mərkəzi Asiya, Qazaxıstan, Volqaboyu, Ural ətrafi və Sibir xanlıqlarının XIX və XX əsrin əvvəllərindəki vəziyyəti, Qafqaz və Türkistanın Rusya tərəfindən işgalı, Rus inqilablarından sonra türk xalqlarında milli hərəkat, türk xalqlarının SSRİ-nin tərkibindəki dövrə, SSRİ-nin süqutu ilə müstəqil türk dövlətlərinin yaranması və onların həyat tərzini öyrənməklə türk xalqlarının həyatında baş vemiş siyasi, iqtisadi sosialoji, hərbi ideoloji, etnik və mədəni proseslərin gedişini ümumdünya tarixi ilə sıx vəhdət təşkil etməklə öyrənilməsi və tələbələrdə müxtəlif dövr tarixi hadisələrinə düzgün və təqiqdi yanaşma, obyektiv qiymətləndirmə, məntiqi müqayisələr aparma bacarıqları və vərdişləri formalasdırmaq.</p>	

	<p>Geniş coğrafi areala yayılmış Türk xalqlarının tarixi haqqında məlumat verməklə ümumdünya tarixində özünəməxsus nüfuzlu bir mövqeyə sahib olduğunu ortaya qoymaq, Türk xalqlarının tarixi keçmişinin qavraniılması üçün zəruri olan düşünmək, analitik yanaşma vərdişlərini inkişaf etdirmək; tələbələrdə tarixən Azərbaycan türkləri ilə ortaq mədəniyyət formalaşdırılmış xalqların tarixini dərinən öyrənmək. Türk xalqlarının tarixinə maraq yaratmaq; ümumtürkçülük ideyasını formalaşdırmaq; yazılı və şifahi ünsiyyət, diskussiya, dialoq həmçinin tədqiqat aparmaq, qrup halında işləməyi formalaşdırmaq.</p>																								
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	<p>Fənnin ümumi tədrisi prosesində tələbələrdə:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Kursun problemləri, tarixi prosesləri seçməyi bacarmalı; -Tarixi faktlar içərisində ən əsaslarını seçməyi bacarmalı; -Tarixi prosesləri müqayisə etmək bacarığını formalaşdırmaq; -Öz biliklərini məntiqi çatdırmağı bacarmaq. 																								
Tədris metodları	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center;">Mühazirə</td><td style="text-align: center;">X</td></tr> <tr> <td style="text-align: center;">Qrup müzakirəsi</td><td style="text-align: center;">X</td></tr> <tr> <td style="text-align: center;">Praktiki tapşırıqlar</td><td style="text-align: center;">X</td></tr> <tr> <td style="text-align: center;">Praktiki məsələnin təhlili</td><td style="text-align: center;">X</td></tr> <tr> <td style="text-align: center;">Digər</td><td style="text-align: center;">X</td></tr> </table>	Mühazirə	X	Qrup müzakirəsi	X	Praktiki tapşırıqlar	X	Praktiki məsələnin təhlili	X	Digər	X														
Mühazirə	X																								
Qrup müzakirəsi	X																								
Praktiki tapşırıqlar	X																								
Praktiki məsələnin təhlili	X																								
Digər	X																								
Qiymətləndirmə	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">Komponentləri</th><th style="text-align: center;">Tarix/son müddət</th><th style="text-align: center;">Faiz (%), bal</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">Aralıq imtahanı</td><td style="text-align: center;">Aprel</td><td style="text-align: center;">35 bal</td></tr> <tr> <td style="text-align: center;">Davamiyyət</td><td style="text-align: center;">Semestr ərzində</td><td style="text-align: center;">5 bal</td></tr> <tr> <td style="text-align: center;">Aktivlik</td><td style="text-align: center;">Semestr ərzində</td><td style="text-align: center;">5 bal</td></tr> <tr> <td style="text-align: center;">Kurs işi</td><td style="text-align: center;">May ayı ərzində</td><td style="text-align: center;">10 bal</td></tr> <tr> <td style="text-align: center;">Prezentasiya</td><td style="text-align: center;">Aralıq imtahanına qədər</td><td style="text-align: center;">5 bal</td></tr> <tr> <td style="text-align: center;">Final imtahanı</td><td style="text-align: center;">İyun</td><td style="text-align: center;">40 bal</td></tr> <tr> <td style="text-align: center;">Yekun</td><td></td><td style="text-align: center;">100 bal</td></tr> </tbody> </table>	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%), bal	Aralıq imtahanı	Aprel	35 bal	Davamiyyət	Semestr ərzində	5 bal	Aktivlik	Semestr ərzində	5 bal	Kurs işi	May ayı ərzində	10 bal	Prezentasiya	Aralıq imtahanına qədər	5 bal	Final imtahanı	İyun	40 bal	Yekun		100 bal
Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%), bal																							
Aralıq imtahanı	Aprel	35 bal																							
Davamiyyət	Semestr ərzində	5 bal																							
Aktivlik	Semestr ərzində	5 bal																							
Kurs işi	May ayı ərzində	10 bal																							
Prezentasiya	Aralıq imtahanına qədər	5 bal																							
Final imtahanı	İyun	40 bal																							
Yekun		100 bal																							
Qaydalar (Tədris siyaseti və davranış)	<p>Aktivlik Dərslərdə, diskussiyalarda, prezentasiyalarda və elmi seminarlarda iştirak etmək.</p> <p>Davamiyyət Tələbələr dərslərdə mütləq iştirak etməlidirlər. Tələbələr müxtəlif səbəblərdən dərslərdə iştirak edə bilmirlərsə, (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) bunu dekanlığa bildirməlidirlər. Dərslərin 25%-də iştirak etməyən tələbə imtahana girə bilməz.</p> <p>Dərsə gecikmə Dərsə 10 dəqiqə gecikən tələbəyə qayıb yazılır. Ancaq, tələbə dərsə buraxılır.</p> <p>Kurs işi Semestr ərzində keçilən mövzular arasından tələbənin öz seçimi nəticəsində müəyyən olunan mövzuda kurs işi hazırlanacaq.</p> <p>Kurs işi qaydaları Yazı işinə aid qaydalar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. İş ayrıca vərəqlərdə yazılmalıdır. Kağızın formatı A4, şirifti 14, interval 1, işin həcmi 5-10 səhifə olmalıdır. 2. Üz vərəqdə (titul hissəsi) tələbənin fakültəsi, ixtisası, adı və soyadı, fənnin adı, müəllimin adı və mövzunun adı yazılmalıdır. 3. Vərəqin bir üzü yazılımlı, vərəqə nömrələr qoyulmalıdır. 																								

4. İş aydın yazılmalı, fikirlərin abzaslara bölünməsi məntiqi olmalıdır, hər yeni fikirdə abzasdan istifadə edilməlidir. İşin girişi və nəticəsi olmalıdır.
5. İş yazıklärən mənbələrə istinad edilməlidir. İstinad qaydaları müəllim tərəfindən təqdim olunacaqdır.
6. Sonda istifadə olunmuş ədəbiyyatın siyahısı əlavə edilməlidir

Prezentasiya işinə aid qaydalar:

- Tələbələr müəllim tərəfindən onlara öncədən verilən mövzu (kurs işi ilə eyni mövzu olacaq) əsasında fərdi şəkildə prezentasiyalarını təqdim etməlidirlər.
- Prezentasiya ən az 20 slayd ən çox 25 slayd olmalıdır.
- Hər tələbəyə təqdimat üçün 15 dəqiqə vaxt veriləcək.
- Prezentasiya mövzunu tam əhatə etməlidir, əks halda bal çıxılacaq.

İmtahanlar

Aralıq və final imtahanlarına düşəcək mövzular tələbələrə əvvəlcədən verilir. Aralıq imtahanının sualları final imtahanında təkrar edilmir..

İmtahan qaydaları

Aralıq və yekun imtahanları işində tələbə tərəfindən və bir-birindən köçürülmə qadağandır. Bu qaydaya riayət etməyən tələbələrin imtahan işi ləğv olunur və tələbənin qiyməti sıfırlanır. İmtahan müddəti 90 dəqiqə müəyyənləşdirilib. İmtahan tapşırıqlarının sayından, çətinlik dərəcəsindən, ana dilində olub-olmamasından, suala verilən cavabın həcmindən və s. asılı olaraq müəllim tərəfindən təklif olunarsa, departament rəhbəri ilə razılışdırılıb dəyişdirilə bilər.

Fənni bitirmək qaydası

Universitetin qaydalarına müvafiq olaraq kursu bitirmək üçün ümumi müvəffəqiyət faizi 60% və yuxarı hesab edilir. Kəsiri olan tələbə bu fənni növbəti semestr və ya növbəti il təkrarən götürə bilər.

Tələbələrin davranışlı qaydaları

Dərs zamanı dərs prosesini və etik qaydaları pozmaq qadağandır. Həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələr qadağandır. Dərs zamanı mobil cihazlardan istifadə etmək olmaz. Online dərsi yalnız müəllim özü başlada bilər, tələbələr dərsi başlada bilməzlər.

Cədvəl (dəyişdirilə bilər)

Həftə	Tarix (planlaşdırılacaq)	Fənnin mövzuları	Dərslik / Tapşırıqlar
1		Mövzu: Osmanlıda klassiq dövlət nizamının dəyişməyə başlamasından II Məşrutiyətə qədər baş verən əsas hadisələr. İslahat və yenilənmə təşəbbüsleri .	Sina Akşin , Kısa Türkiye Tarihi , s.13-67
2		Mövzu: İttihad və Təraqqi partiyasının meydana çıxmazı. Soltan II Əbdülhəmidin hakimiyyətdən uzaqlaşdırılması , Trablusqorb ,Balkan və Birinci dünya müharibələri dövründə Osmanlı .	Sina Akşin, Kısa Türkiye Tarihi , s.67-109
3		Mövzu: Şərqi Türkistanın tarixi coğrafiyası. XVIII- XX əsrlərdə Şərqi Türkistanda baş verən əsas proseslər.	Doğu Türkistan ve Uygur Türkleri; Ramin Qurbanov. Türk xalqlarının tarixi müvafiq bölmələr
4		Mövzu: Çarızmin Qafqaz və Türküstan işgal etməsi və müstəmləkəçilik siyasəti . Türk xalqları birinci dünya müharibəsi illərində.	Ramin Qurbanov. Türk xalqlarının tarixi müvafiq bölmələr

5		Mövzu: Birinci dünya müharibəsinin sonu. Osmanlıların məğlubiyyyətinin nəticələri. Atatürkün rəhbərliyi altında milli müqavimət hərəkatının başlaması.	Sina Akşin, Kısa Türkiye Tarihi , s.114-156
6		Mövzu: XIX əsrin sonu XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan neftinin dünya iqtisadiyyatındaki yeri. Bakı neft sənayesi. Roltılt və Nobel qardaşları Azərbaycanda. Osmanlı dövlətinin Qafqaz siyaseti. Şəhərbəndərlilərin fəaliyyətləri. Azərbaycanla Anadolu türkləri arasındakı münasibətlər.	Mühazirə mətinləri
7		Mövzu: Təşkilat-1 Mahsusanın Qafqaz misyası. Azərbaycanın milli komitə və cəmiyyətlərinin istiqlal mübarizəsi. Qafqaz İslam Ordusunun təşəkkülü və Azərbaycanın Bolşeviq-Daşnaq işğalından xilas edilməsi.	Mühazirə mətinləri
ARALIQ İMTAHANI			
8		Mövzu; M.K. Atatürk və Ənvər paşa münasibətləri. Ənvər Paşanın Rusiya və Türküstandakı fəaliyyətləri. Atatürkün Samsuna gedisi. Ərzurum və Sivas konfransları. Qurtuluş savaşının qələbəylə nəticələnməsi və Lozan müqaviləsi.	Sina Akşin , Kısa Türkiye tarihi , s.156-182 ,Ramin Qurbanov. Türk xalqlarının tarixi müvafiq bölmələr
9		Mövzu: Türkiyə cumhuriyyətinin elan edilməsi və Cumhuriyyət dövrü həyata keçirilən əsas islahatlar.	Sina Akşin, Kısa Türkiye Tarihi , s.182-265
10		Mövzu: XX əsrin əvvəllərində Kazan, Bakı və Türküstanda milli fəaliyyətlər. İ.Gaspıralı və Tərcüman qəzeti. Yeni üsul məktəblərin açılması. Rusya müsəlmanları qurultayları.	Ramin Qurbanov. Türk xalqlarının tarixi müvafiq bölmələr
11		Mövzu: XX əsrin ilk yarısında Sovet rejimi tərkibindəki Türk cumhuriyyətlərində siyasi , iqtisadi və mədəni vəziyyət. Türk xalqları represiya dövründə.	Ramin Qurbanov. Türk xalqlarının tarixi müvafiq bölmələr
12		Mövzu: Türkiyə İkinci dünya müharibəsi illərində. İnönü'nün hakimiyyəti illərində Türkiyə. Demokrat Partiyanın quruluşu və daxili siyasi münasibətlər. Türkiyə- Sovet münasibətləri.	Sina Akşin, Kısa Türkiye Tarihi , s. 265-297. Ramin Qurbanov. Türk xalqlarının tarixi müvafiq bölmələr
13		Mövzu: XX əsrin ikinci yarısından müstəqillik dövrünə qədər Sovet hakimiyyəti altında yaşayan Türk xalqlarının ədəbiyyat, sənət və təhsil həyatı. Sovet rejiminin dağıılmağa başlaması və Türk cumhuriyyətlərində müstəqilliyyə gedən proseslər.	Mühazirə mətinləri
14		Mövzu: Türkiyənin NATO-ya üzv olma prosesi. Asala və PKK terror təşkilatlarının Türkiyəyə qarşı törətdiyi terror akları. Türkiyə siyaseti və iqtisadiyyatında çağdaş durum	Ramin Qurbanov. Türk xalqlarının tarixi müvafiq bölmələr
15		Mövzu: Türk dünyasındaki çağdaş siyasi, iqtisadi, mədəni durum. TDT və birləşmə arayışları. Muasir dövr Türk xalqları mədəniyyətinə dair qeydlər.	Mühazirə mətinləri
FİNAL İMTAHANI			

Prezentasiya mövzuları:

1. Azərbaycan Xanlıq dövlətləri və Rusyanın siyasi, hərbi, iqtisadi münasibətlərinin təsviredilməsi.
2. Yeniçeri Ordusunun ləğv edilməsinin siyasi-hərbi nəticələri
3. Krim xanlığı və onun Rusiya tərəfindən işgalı
4. Qazan xanlığının Rusiya tərəfindən işgalı və Türk tarixindəki nəticələri
5. Rus işgalı sonrası Kırımin etno-demografiq durumunun dəyişdirilməsi prosesi.
6. XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda dərs deyən Türkiyəli müəllimlər.
7. Şərq Xalqları Qurultayı Azərbaycan mətbuatında.
8. Rusya Dövlət dumasının “Müsəlman fraksiyası”
9. Ənvər paşanın Türküstəndakı fəaliyyətləri.
10. SSRİ- nin Türk xalqlarının sosial-iqtisadi həyatı (1953-1964)
11. Çarizmin Mərkəzi Asiyani işgal etməsi və müstələkəçilik siyasəti
12. Gənc türklər və Balkan müharibələri. XIX əsrin sonu XX əvvəli)
13. Orta Asiya uğrunda Rusiya və İngiltərə mübarizəsi
14. Qafqazda çar Rusiyasının siyasəti. Hərbi-inzibati idarəetmə
15. Osmanlı imperiyası XIX əsrin birinci yarısında
16. Rusiya Dumasındaki Türk deputatların fəaliyyəti
17. Birinci dünya müharibəsi və Azərbaycan-Anadolu münasibətləri
18. Rus əsarətində yaşayan Türk xalqları Birinci Dünya müharibəsi illərində
19. 1917-ci il fevral inqilabından sonra Orta Asiya, Volqaboyu, Sibir və Kırımda ictimai siyasi vəziyyət
20. Türk xalqları Represiya dövründə
21. Kırım Tatarlarının vətənlərindən sürgün edilməsi
22. Türk xalqlarının mədəniyyəti Sovet dövründə. Milli kimlik və tarix problemi.
23. Türküstəndə Basmaçılar hərəkatı
24. XIX əsrin sonu XX əsrin əvvəllərində Kazan və Orta Asiyada Cədidçilik hərəkatı
25. İ. Qaspıralı və Tərcüman qəzeti.
26. Doğu Türkistanın tarixi coğrafiyası
27. Z.V. Toqanın həyatı və əsərləri
28. İsa Yusif Alptekin və Doğu Türküstan
29. Sultan Abdulhamid və Fələstin məsələsi
30. Atatürkün Mosul-Kerkük siyasəti.